

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра цивільного права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ І КРАЇН ЄС

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Міжнародне та європейське право»

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 8 від 20 грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ - 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Сімейне право України і країн ЄС
Викладач (-і)	Сигидин Мар'яна Михайлівна
Контактний телефон викладача	0955193760
E-mail викладача	mariana.syhydyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять викладача зі здобувачами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kcp.pnu.edu.ua/informatsiia-shchodo-navchalnoho-protsesu/ Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження планів та змісту індивідуальних науково-дослідних завдань.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право України і країн ЄС» є система правових норм законодавства України та країн Європейського Союзу, що регулюють сімейні правовідносини, зокрема, відносини між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких <u>змістових модулів</u>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні положення сімейного права України і країн ЄС 2. Особисті немайнові та майнові правовідносини суб'єктів сімейного права України та країн ЄС <p>Дисципліна «Сімейне право України та країн ЄС» ґрунтується на порівняльно-правовому аналізі особливостей правового регулювання сімейних відносин в межах різних держав континентальної правової системи та спрямована на формування у здобувачів вищої освіти сімейно-правового світогляду, закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань практичної діяльності щодо захисту прав дитини, сім'ї, враховуючи стандарти ЄС, а також практику ЄСПЛ.</p> <p>Навчальна дисципліна «Сімейне право України та країн ЄС» належить до вибіркового навчального дисциплін, забезпечує професійний розвиток бакалавра та спрямована на вивчення та узагальнення правового регулювання основних інститутів сімейного права України та країн Європейського Союзу, зокрема проблем, що стосуються юридичної природи шлюбу, особистих немайнових та майнових правовідносин подружжя; батьків і дітей, а також форм влаштування дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування.</p> <p><u>Основними джерелами</u> цієї галузі виступають Сімейний кодекс України, Цивільний кодекс України, закони України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку стягнення аліментів», «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», «Про охорону дитинства», Цивільні кодекси країн Європейського Союзу та спеціальні нормативно-правові акти у галузі сімейного законодавства.</p> <p>Навчальна дисципліна «Сімейне право України та країн ЄС» має міждисциплінарний характер та вивчається на основі знань, які були отримані здобувачами вищої освіти при вивченні такої базової дисципліни, як теорія держави і права, має структурно-логічні зв'язки з галузевими юридичними дисциплінами (конституційне право України,</p>	

конституційне право зарубіжних країн, міжнародного приватного права, міжнародного публічного права, цивільне право України, цивільного процесуального права, господарського права, адміністративного права, кримінального права України).

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є формування у майбутніх юристів основ знань про основні інститути сімейного права, їх юридичну природу та особливості реалізації як у межах вітчизняної правової системи, так і в правових системах країн ЄС, вивчення особистих (немайнових та майнових) відносин між членами сім'ї: подружжям, батьками та дітьми (усиновлювачами та усиновленими), а також у визначених законом випадках – між іншими родичами та особами в Україні та країнах ЄС. Наукову основу дисципліни становлять праці вітчизняних та зарубіжних науковців-цивілістів минулого та сучасності, які займалися проблемою визначення юридичної природи та специфіки інститутів сімейного права України. Основним завданням вивчення дисципліни «Сімейне право України та країн ЄС» є: знання теоретичних засад сімейного права, зокрема вивчення та розуміння основних понять та категорій, які притаманні вищезазначеній навчальній дисципліні; опрацювання наукових джерел для ефективного вивчення теоретичного матеріалу; вміння використовувати теоретичний матеріал, його аналізувати та застосовувати у практичній діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу джерел сімейного права та результатів наукових досліджень сімейно-правових відносин.

Здатність застосовувати знання сімейного законодавства у практичних ситуаціях,

Знання та розуміння предметної області сімейного права та розуміння професійної діяльності.

Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями у сфері сімейного права.

Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми у сфері сімейних відносин.

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні компетентності:

Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності в Україні та світі, розуміння її правової природи.

Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини у сфері сімейних правовідносин.

Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права у сфері сімейних правовідносин.

Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України у сфері сімейних правовідносин.

Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти та особливості правовідносин, що регулюються сімейним правом.

Здатність аналізувати правові проблеми у сфері сімейних правовідносин, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ, застосування набутих знань у професійній діяльності.

Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав і інтересів подружжя, батьків та дітей, інших членів сім'ї, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання:

Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
III	081 Право	II	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.

Змістовий модуль 1. Загальні положення сімейного права України і країн ЄС

Тема 1. Загальні положення сімейного права.	2	2	6
Тема 2. Поняття та правова природа сімейних правовідносин.	2	2	6
Тема 3. Поняття та умови укладення шлюбу. Шлюбний договір	2	2	6
Тема 4. Недійсність шлюбу. Припинення шлюбу	2	2	6

Змістовий модуль 2. Особисті немайнові та майнові правовідносини суб'єктів сімейного права України та країн ЄС

Тема 5. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя	2	2	6
Тема 6. Майнові права та обов'язки подружжя.	2	2	6
Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей.	-	2	8
Тема 8. Аліментні зобов'язання подружжя.	-	2	8

Тема 9. Правове регулювання відносин, пов'язаних із усиновленням.	-	2	8
ЗАГ.:		12	18
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Загальна система оцінювання навчальної є уніфікованою в межах Навчально-наукового юридичного інституту і визначається п. 4.5 Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у Навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (редакція від 30.11.2022 року) – <i>текст розміщений на сайті Інституту</i> https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2023/02/Положення-про-порядок-оцінювання-здобувачів-у-ННЮІ.pdf</p>		
Вимоги до письмових робіт	<p>Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання всіма здобувачами вищої освіти однієї письмової модульної контрольної роботи. Робота виконується на 9 семінарському занятті та охоплює два змістових модулі: 1. Загальні положення сімейного права України і країн ЄС. 2. Особисті немайнові та майнові правовідносини суб'єктів сімейного права України та країн ЄС.</p> <p>На контрольну виноситься 10 тестових завдань, які оцінюються по 2 бали, 5 термінологічних завдань, які оцінюються по 5 балів, 1 описове завдання, яке оцінюється в 15 балів. Максимальний бал за контрольну становить 50.</p> <p>За бажанням (для отримання додаткових 5 балів) здобувачі вищої освіти можуть виконувати індивідуальні завдання за темою відповідного семінарського заняття.</p>		
Семінарські заняття	<p>Система оцінювання семінарських занять передбачає поточні оцінки успішності (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно») – виставляються під час проведення семінарських (практичних) занять. Підсумкова оцінка за семінарські (практичні) заняття виставляється в кінці семестру за результатами роботи на семінарських (практичних) заняттях, самопідготовки і є середнім арифметичним (заокругленим до сотих) всіх отриманих оцінок за семінарські (практичні) заняття та оцінок за відпрацьовані заняття. Підсумковий бал за семінарські (практичні) заняття (максимально 25 балів) – підсумкова оцінка за семінарські (практичні) заняття, помножена на коефіцієнт 5, заокруглена до цілого.</p> <p>Система оцінювання семінарських занять визначена Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у Навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.</p>		
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються р. 5 Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у Навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника</p>		
Підсумковий контроль	<p>Форма підсумкового контролю – залік. Залік виставляється викладачем на останньому семінарському занятті у семестрі відповідно до п. 4.6. Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у Навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя</p>		

Стефаника. Перескладання семестрового заліку проводиться окремою парою в письмовій формі за графіком, затвердженим директором Інституту, здобувачами вищої освіти, які одержали після виставлення заліку «не зараховано» (нижче 50 балів), а також мали на день виставлення заліку невідпрацьовані пропущені заняття (за умови їх відпрацювання). Заліковий білет у такому випадку складається із 2 описових завдань, які оцінюються в 20 балів кожне, 5 термінологічних завдань, які оцінюються у 8 балів кожне і практичного завдання, яке оцінюється у 20 балів. Максимальний бал за залікову роботу складає 100.

Залік також може проводитися з використанням технологій дистанційного навчання на платформі <https://d-learn.pnu.edu.ua/> У такому разі екзамен проводиться у тестовій формі. Структура білета – 50 тестових завдань різної складності, кожне з яких оцінюється у 2 бали.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Планується виконання здобувачами вищої освіти обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи, письмових тестових завдань за темами, винесеними на самостійне опрацювання, письмових експрес-опитувань на семінарських заняттях тощо, а також додаткових письмових індивідуальних завдань (за вибором) – Методичні вказівки розміщені на сайті кафедри <https://kcp.pnu.edu.ua/navchalno-metodychni-materialy/>

Академічна доброчесність:

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. URL: <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідають семінарські заняття навчальної дисципліни.

Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Здобувач зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття.

Лекційні заняття можуть проводитися з використанням технологій дистанційного навчання. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник навчальної дисципліни віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу здобувача (п. 5.1.2 Положення про порядок оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у Навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженого Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 10.10.2010 р. (зі наступними змінами та доповненнями). URL: <https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2023/02/Положення-про-порядок-оцінювання-здобувачів-у-ННІОЛ.pdf>

Неформальна освіта:

Визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в

8. Рекомендована література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (дата оновлення: 01.01.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 15.01.2022).
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. (дата оновлення: 19.02.2022). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
3. Житловий кодекс Української РСР від 30.06.1983 р. зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5464-10/> (дата звернення: 27.03.2022)
- Bürgerliches Gesetzbuch. URL: <https://www.buzer.de/s1.htm?g=BGB&a=1297-1921> (Last accessed: 27.03.2022).
4. Le Code civil des Français, 21 mars 1804. URL: <http://codes.droit.org/CodV3/civil.pdf> (Last accessed: 27.03.2022).
- Code civil. Journal officiel du Grand-Duché de Luxembourg. URL: <http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/code/civil/20181101> (Last accessed: 24.12.2018).
5. Familie, Familienrecht und Reformen. URL: <http://www.bpb.de/politiN/innenpolitiN/familienpolitiN/198764/familie-familienrecht-und-reformen?p=all> (Last accessed: 27.03.2022).
6. Jean Hauser. Le Conseil constitutionnel et le droit de la famille. URL: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/nouveaux-cahiers-du-conseil-constitutionnel/le-conseil-constitutionnel-et-le-droit-de-la-famille> (Last accessed: 18.12.2018).
7. Дзера О.В. Сімейне право України: підруч. К. : Юрінком Інтер, 2019. 520 с.
8. Чеховська І. В., Самілик Л. О. Сімейне право : практикум. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 132 с.
9. Боднар Т. В., Михальнюк О. В. Сімейне право: практикум. К. : Алерта, 2019. 132 с. 10. Сімейне право України: підручник / за ред. А. О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 480 с.
11. Менджул М. В. Порівняльний аналіз принципів сімейного права в Україні та державах Західної Європи / М. В. Менджул // Часопис цивілістики. 2018. Вип. 31. С. 49-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chac_2018_31_11 (дата звернення: 27.03.2022).
12. Маланчук Т.В., Дегтяр Р.О. Інститут шлюбного договору в Україні: перспективи удосконалення та зарубіжний досвід пра-вового регулювання. Молодий вчений. 2018. № 5 (57). С. 620–623.
13. Сімейне право України : підруч. / [С. Б. Булеца, В. В. Заборовський, В. Г. Фазикош та ін.]; за ред. С. Б. Булеци, В. Г. Фазикоша. К. : Знання, 2015. 375 с.
14. Сімейне право України: навчальний посібник / за ред. Т.В. Курило. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. 316 с.
15. Сімейний кодекс України: наук.-практ. коментар / [Багач Е. М., Білоусов Ю. В., Ваграс В. А., Давидова Н. О., Кодинець А. О.]; за ред. Е. М. Багач, Ю. В. Білоус. К. : Ліга 2010. 577 с.
16. Мироненко В. П., Пилипенко С. А. Сімейне право України: підруч. К. : Правова єдність, 2008. 477 с.
17. Сімейне право України: навч. посіб. за ред. Є. О. Харитонова К. : Істина, 2008. 200 с.
18. Сімейне право України: Нотаріат. Адвокатура. Суд: наук.-практ посіб. / [С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, О. О. Кармаза, О. М. Клименко, В. О. Коцюба та ін.]; за ред. С. Я. Фурси. К. : Видавець Фурса С. Я., 2008. 1247 с.
- 19/ Сімейне право України: навч. пос. / [Є. О. Харитонов, О. І. Харитонова, В. О. Гончаренко, О. М. Калітенко, О. В. Крилова та ін.]; за ред. Є. О. Харитонова. К. : Істина, 2008. 200 с.
23. Сімейне право України: підруч. [Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова, В. М. Крижна, Я. В. Новохатська та ін.]; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Жилінкової. К. : Юрінком Інтер, 2006. 263 с.

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в навчально-методичних посібниках для підготовки до семінарських занять і самостійної роботи, розміщених на сайті кафедри - <https://kcp.pnu.edu.ua/navchalno-metodychni-materialy/>

Викладач: Мар'яна СИГИДИН
викладач кафедри цивільного права